

גיליון מס' 543 פרשת ויגש
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

גליון זה יוצא במלאת 101 שנים להסתלקות
הר"ר אליהו פנחס
ב"ר זאב הכהן מריינא
מחבר הספר המפורסם "חסד לאלפים"
על סגולת ברכת כהנים
נלב"ע ח' טבת תרפ"ג

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - הנחת תפילין

לומר, כמו כן נהג בכריכת הרצועות של יד, שלא לכרוך כל הרצועות צמודים זה לזה, אלא אחר ג' רצועות השאיר ריווח ואחר הריווח היה כורך ד' הנותרים, ואמר שכן נהג אביו, ואמר לו שהטעם בזה כי ג' הרצועות רומז לחומש במדבר שנחלק לשלש חלקים וארבע רצועות הנותרים כנגד שאר ארבע חומשי תורה, אחר הנחת התפילין אינו קורא פרשיות התפילין כמנהג שכתב במשנ"ב (סי' כ"ה סקט"ז) דיש נוהגין כן, ואמר שאצלינו לא נהגו בזה, (אלא ד"א של הלכה פל"ז).

להניח תפילין בעצמו ולא ע"י שליח

כשהתחלתי להניח תפילין באתי עם אאמו"ר זצ"ל לרבינו שיניח לי תפילין בפעם הראשונה ואמר רבינו המצוה עליך, ומצוה בו יותר מבשלוחו. (ומ"מ פעמים שסייע לנכדו בתחילת הנחת תפילין אבל הקשירה עצמה עשו בעצמם), והביאו משו"ת צפנת פענח (ח"ב סי' ג' ד') שכתב דאם הקטן מניח קודם הבר מצוה אין לו לברך אלא א"כ גדול מסייע לו ללובשו, וטעמו דכיון דחינוך היינו במקום שהגדול יכול לצאת בו ידי חובה ואם הקטן היה מניח לגדול לא היה יוצא ידי חובה דאינו בר קשירה, ועל כן אף אם הוא עצמו מניחם לא יברך אלא א"כ הגדול מניח לו, (וכן נקט הגרי"ש אלישיב זצ"ל בס' ציוני הלכה חנוכה בדין קטן בנ"ח עמוד ל"ז), אמנם דעת רבינו (שם סי' רמ"ח ח' ובהערות שם) דאף דלכתחילה בגדול בעי דהגדול יניח לעצמו מ"מ אם אשה מנחת אפשר לברך על זה כיון דאיכא מצוה אף במה שהתפילין מונחים עליו, ואפי' הניח גוי, וא"כ י"ל דהוא הדין לקטן שמניח תפילין לגדול דמהני, וכן הוא בכף החיים (סי' כ"ז סק"ח), וממילא אף אם הקטן מניח לעצמו הרי הוא יכול לברך על זה.

אם מהני שיקשור גדול לקטן

נשאל רבנו זצ"ל, שבתשובות חתם סופר (או"ח ח"א סי' ר"א) מבואר דאיכא מצוה בעצם הקשירה ודבר זה אפשר לעשותו ע"י שליח, וא"כ להנהיגים דהאב קושר תפילין לבנו בתחילה, כיון דקטן לאו בר שליחות אי אפשר לקשור עבורו, ונמצא מפסיד מצות חינוך על מצות קשירת תפילין, והשיב רבינו, חינוך הוא כעין גדול וכיון דבגדול מהני שליחות מקיים מצות חינוך, (דעת נוטה תפילין סי' שני"ו).

לכסות הרצועות של תפילין של יד

לאחרי שהנחת התפילין בפעם הראשונה (לפני שלבשתי חליפה), לא כיסיתי רצועות התש"י בחולצה, וקרא לי רבינו, ובקש רבינו בעצמו להוריד השרוול שיכסה התש"י והרצועות, ולא היה רחב דיו ונקרע השרוול, ואמר לי תגידי לאמא שתקנה לך כותונת יותר רחבה כדי לכסות גם הרצועות, ולמעשה היה רבינו זצ"ל, מקפיד לעשות כן אף קודם הנחת תש"ר, ואמר שגם זה בכלל לך לאות ולא לאחרים לאות, ולא חשב בזה להפסק, וכן מביא בס' אלא ד"א של הלכה שהנהגת רבינו היה שאחר הנחת תש"י מוריד את הבגד על היד שיכסה כל הרצועות ורק אח"כ מניח תפילין של ראש ושאלו לו שהרי זה הפסק קודם תש"ר והשיב שאין לחוש להפסק כיון שהוא צורך התפילין שיהיה מכוסה, וכמו כן כשהיה מסיים לכרוך הרצועות של תש"י, לפני הנחת של ראש היה כורך את הרצועה שנשארה על כף ידו וקושרה, והיינו שתוחב סוף הרצועה תחת הכריכות שיהיה מהודק, וביאר טעמו דאל"כ לא נחשב שהתש"י מהודק היטב, והראו מקור הדברים בב"י (סוסי" כ"ו ד"ה כתוב) שיש בתש"י קשירה והידוק ולכאורה כוונתו קשירה של התפילין במקומם והידוק ברצועות, (אלא פל"ז סי"ז ועי' סי' כ"ז סעיף י"א ובמשנ"ב סקמ"ז לגבי כיסוי התפילין של יד).

לרגל תחילת הנחת תפילין בשעטו"מ לבני ברוך מאיר גי"ו ויסברג
שיזכה להתרגל בעבודת ה' ולהיות קשור בו ית"ש בקשר של קיימא לאויו"ש

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אונגל זצ"ל תנצב"ה

זמן הנחת תפילין לפני הבר מצוה

כתב רבינו זצ"ל, שמנהגינו להניח לקטן תפילין חדש לפני הבר מצוה, וכן נהג אביו מרן הקה"י אצלו, (ארחות רבינו ח"א תפילין אות פ"ה וכמש"כ בערוה"ש סי' ל"ז ס"ד). ובמשנ"ב (סי' ל"ז סק"ב) כ' דנהגו להניח שנים או שלשה חדשים קודם הזמן, וכ' הביאווה"ל (שם ד"ה וכן נהגו) דאם רוצה להניח תפילין קודם לזמן זה מצדד הפמ"ג דאפשר לסמוך על קטן בן י"ב הלומד תלמוד ויודע לשמור את עצמו בקדושה שיוכל אז להניח תפילין, אמנם רבינו זצ"ל כתב דלא נהוג כן, דחוששין שלא יתנהג בהם בקדושה (דעת נוטה תפילין סי' תשכ"ב ובהערות שם). ונשאל, מדוע נוהגים לחנוך ילד להניח תפילין רק שלשים יום לפני הבר מצוה ולא קודם כל שיודע להיזהר בכל הלכות תפילין כמו בשאר מצות שהגיל חינוך הוא קודם והרי מספיק שיניח תפילין ויקרא בזה ק"ש ויקיים המצוה של תפילין ובשביל זה אפשר לחנכו הרבה קודם, וכתב, חוששין שלא יתנהג בהם בקדושה, (עזרת אליעזר תפילין עמוד מ"ו), ואם רוצים ללמדו כיצד יניח תפילין לא יברך אז על הנחת התפילין, (שם), וכשמניח רק להתלמד השיב שיכול להתלמד גם בלילה (שם). ואמר רבינו לומר לילד שעומד לפני בר מצוה לקבל על עצמו שיחזור על הלכות תפילין, (פוחת את ידך עמוד תקל"ח).

מי שנעשה בר מצוה אחר ימי חוה"מ

נשאל רבינו זצ"ל להנהיגים להניח תפילין חודש לפני שנעשה בן י"ג מה הדין במי שנעשה בר מצוה לאחר חג הפסח אימתי יתחיל להניח תפילין האם צריך להניח ל' יום בפועל קודם שנעשה בר מצוה, ולפי זה ימי חול המועד אינם מן המניין, או דמתחיל להניח תפילין ל' יום לפני הזמן שנעשה בר מצוה אע"ג דבפועל יניח פחות מל' יום, והשיב, המנהג לפי התאריך (וכמו שלא מחשבים ימים כנגד השבתות שבאמצע החדש), וכמו כן אם חל הבר מצוה בשבת או ביו"ט כתב רבינו זצ"ל דלא יקדימו, ומ"מ הוסיף רבינו דמי שנוול בט' באולול מסתבר דיתחיל להניח ב' באב דכיון דביום דמתחיל להניח תפילין אית ליה שמחה אין זה ראוי להתחיל להניח בתשעה באב, (דעת נוטה שם סי' תשכ"ג).

בענין ברכת שהחיינו על תפילין

כתב רבינו זצ"ל, אין מברכין שהחיינו על תפילין, דמצוות לאו ליהנות ניתנו, עי' ר"ן סוף פסחים, ויש חוששין להמחמירין וקונין פרי חדש ומוציאין אותו, (דעת נוטה תפילין סי' תשט"ז), ונשאל רבינו זצ"ל לנוהגים להדר לפני שמניחים תפילין לקחת פרי חדש ולברך שהחיינו על הפרי חדש ולכוין גם על התפילין, האם די שהפרי חדש לפניו או שצריך לאוכלו, והשיב, יותר טוב לאוכלו, ושאלו, אם צריך לאכול מהפרי החדש א"כ מתי יאכלנו, הרי אי אפשר לאכול לפני התפילה כשמניח תפילין, והאם חתיכה קטנה יהא מותר לאכול לצורך שהחיינו, והשיב, יטעם משהו, (עזרת אליעזר תפילין עמוד מ"ה), ולמעשה השיב רבינו שהמנג שלא מברכים שהחיינו, (לבינימין אמר סי' ל"ז ס"ג).

מנהגי הנחת תפילין שקבל רבינו מאביו הקה"י

אמר רבינו זצ"ל, שאביו מרן הקה"י זצ"ל הורה לו להניח תפילין חודש קודם הבר מצוה, ורוב הנהגותי בהלכות תפילין הם מאביו זצ"ל, שלימד אותנו קודם שנעשה בר מצוה איך להניח תפילין, ואמר הקה"י שמספיק ללמוד ההלכות בספר חיי אדם כי מביא כל הדינים בקיצור, (ארחות רבינו שם אות פ"ו), וכגון מה שנהג קודם שמניח תפילין של יד לומר לשם יחוד וכו' הנדפס בסידורים, [וכן נהג לומר לשם יחוד קודם המצוה בליל הסדר ובעוד מקומות], אמר רבינו שכן נהג ע"פ אביו הקה"י זצ"ל, אף שהנהגת מרן החזו"א זצ"ל היה לא לומר בשום מקום את הלשם יחוד כי חשב לדעת הנוד"ב, (ח"ב סי' ק"ז) שלא

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

רבני ישיבת לונז'א בפתח תקוה

פרשת ויחי - הגאון רבי דוב זוכובסקי זצ"ל (כ"ד אב תש"כ) | פרשת שמות - מרן הגרא"מ שך זצ"ל (ט"ו חשוון תשס"ב)

פרשת וארא - הגאון רבי משה עוזר (ובנו הג"ר אליעזר) | פרשת בא - המשגיח הגאון רבי אבא גרוסברד

גשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הרה"ג ר' ישראל זלושינסקי זצ"ל (י' בטבת תשמ"ט)

רבינו ובנו הצעיר של ר' ישראל להבחל"ח רבי יוסף בנימין שליט"א

בחברותא עם מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע

סיפר בנו ר' גבריאל זלושינסקי זצ"ל, שפעם פלוני הפציר באביו לספר על הלימוד בצוותא עם מרן הסטייפלר, ונענה לו בקיצור כי "למדתי אתו ארבע שנים רצופות ולא החסרנו אפילו יום אחד, והנה, גם יום אחד כשהייתי חולה ולא באתי, הגיע הוא אלי הביתה ללמוד" (אמנם לאחר אמרו שלמד שש שנים, ואולי לראשון השיב כן מחמת ענוה).

וסח אחד מבניו: שבילדותו ממש, פעם אחת כאשר עסקו באמצע הלימוד, הוא ניגש לאביו ר' ישראל וכנראה שהתנהגותו הפריעה אותם מהלימוד, הרים אותו מרן הסטייפלר, הושיבו על ברכיו וכך המשיכו השנים ללמוד.

חולין במוחש

כאשר עסקו בלימודם במסכת חולין הלכו הסטייפלר אל 'בית המטבחים' בכדי לראות במוחש את השחיטה ואיברי הבהמה לפרטיהם וכדו'.

בני המשפחה מספרים, שגם שנים רבות אחרי שכבר לא למדו בחברותא, נהג בו הסטייפלר כבוד גדול, והתבטא עליו כי הוא תלמיד חכם אמיתי, וראה גם בקהילות יעקב (חלקים, חלק י') שמודה לו על עזרתו בהדפסת הספר.

תמונה נדירה של מרן הסטייפלר כשלצידו ר' ישראל זצ"ל,

כשהם יוצאים מברית לנכדו של ר' ישראל

[שהתקיימה בבית המחותנים משפחת מלינובסקי רחוב נחמיה 20]

'תעירו אותו'

ר' ישראל היה מגיע למרן הקה"י זצ"ל עד סוף ימיו בכל חג סוכות בפורים ובפסח והיה מתקבל אצלו בחביבות יתירה ובשמחה גדולה. פעם אחת

כאשר בא עם בניו בפורים להביא משלוח מנות למרן הסטייפלר זי"ע התברר לו שהסטייפלר הלך לנוח, ר' ישראל רצה לחזור לאחוריו וללכת, אבל אז יצאה בתו הרבנית ברזם שתחי' ואמרה שאביה הסטייפלר אמר לפני שהלך לישון "שכאשר ר' ישראל יבוא תעירו אותו".

רבינו לאחר ששימש כסנדק לאחד מנכדי ר' ישראל זלושינסקי. נראה משמאל עומד: הג"ר גבריאל זלושינסקי זצ"ל

לא תרדה בו

באחת הפעמים שהיה אצלו, והגיע שעת תפילת מנחה הציע ר' ישראל למרן הסטייפלר שיאסוף מנין עבורו בביתו, אמר לו הסטייפלר: "זה לא תרדה בו בפרך", שאלו ר' ישראל: 'הרי האנשים רוצים להגיע', ואמר הסטייפלר בביטול: 'לא, הם לא רוצים לבא הם לא רוצים לבא...' למעשה כיון שהיה כמעט מנין כשמונה אנשים אספו עוד בודדים שישלימו למנין.

תמונה נדירה: מרן הסטייפלר בביתו של ר' ישראל בשבע ברכות לבנו ר' שרגא שלמה שליט"א

י"ש"כ לנכדיו בני משפחת רבי יוסף בנימין שליט"א על סיועם הרב בהכנת המאמר

הרה"ג ר' ישראל זצ"ל נולד לאביו ר' יוסף בנימין זצ"ל בי' בניסן תרפ"א בלייפציג שבגרמניה, בגיל צעיר הוריו שלחו אותו לגלות למקום תורה ביישבתו של הרב ברויאר זצ"ל בפרנקפורט, לאחמ"כ למד בישיבת עץ חיים בהיידה שבבלגיה שם נתעלה בתורה ויראת שמים אצל רבותיו הגדולים ר' שרגא פייבל שפירא זצ"ל הי"ד והמשגיח הגה"ק ר' יוסף ביגון זצ"ל הי"ד מגדולי תלמידי ר' ירוחם ממיר זצ"ל (כתב ע"ס דרך ה' חיבור בשם אור הדרך ושבילי הדרך כותרות סיכום בשולי הדף) שהאציל עליו מרוחו הגדולה. בחסדי ה' עלה לארץ ישראל עם הוריו טרם המלחמה, ושם פעמיו אל ישיבת חברון שם קיבל מרבו רה"י הגאון רבי אהרון כהן זצ"ל שחבבו מאד, וכאשר היה מגיע לפעמים לשבתות בב"ב לשבות אצל אחותו היה קורא לתלמידו אהובו ר' ישראל ללמוד עמו בחברותא. לאחר נישואיו בשנת תש"ו התיישב בבני ברק בגבעת רוקח סמוך למעונו של מרן החזון איש זי"ע ושל בעל הקהילות יעקב זי"ע, והתקבל אצלם בהערצה ובחביבה מיוחדת. בעצת מרן החזו"א הלך לשמש כמחנך תשב"ר בתלמוד תורה "יסודי התורה" בת"א תפקיד בו שימש למשך מ"ב שנה והעמיד תלמידים הרבה גדולי תורה ויראה יחד עם רעו וחבירו מיישיבת חברון הרה"צ ר' משה טורק זצ"ל שלמד עמו ג"כ חברותא עד יום פטירתו. כמו"כ עסק עשרות בשנים בניהול קופת ה'קמחא דפסחא' דבני ברק שנוסדה בשנת תרפ"ה ע"י הגאון ר' זליג שפירא תלמידו ומקורבו מרן החזו"א, במסגרת זו דאג למאות משפחות למילוי צרכיהם לחגים. נלב"ע צום עשרה בטבת תשמ"ט.

צאצאיהם משתדכים

רבינו הכיר היטב את ר' ישראל בעיקר מחמת שהיה תלמיד של אביו מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע, וזכה ללמוד עם אביו בחברותא כשש שנים (!!) בישיבת "בית יוסף" דנובהרדוק שהיה בבני ברק במעלה 'גבעת רוקח'.

בשנים המאוחרות, שנת תשס"ו נעשה עמו רבינו למחותן.. נכדו ר' יצחק ב"ר שלמה קניבסקי שליט"א בא בקשרי הנישואין עם נכדת ר' ישראל, בת לבנו הצעיר ר' יוסף בנימין שליט"א, וכשרבינו הגיע להשתתף בשמחת הווארט היה שמח במיוחד, והתבטא אז, כי יש בספר חסידים (סוף סימן תק"מ) שלפעמים יש שנים אוהבים זה לזה, ומזלם ידע, כי לאחר ימים רבים זרעם יתחתנו זה עם זה...

רבינו משתתף בשמחת הנישואין בין משפחות זלושינסקי - קניבסקי

עוד זכות ליום הדין

באותו ענין יש להוסיף מה שסיפר בן רבינו רבי שלמה שליט"א: קודם שסגרנו את השידוך, היה זה ליל ערב יום הכפורים, באתי לספר לאבי מורי זלה"ה, ושמח מאוד. שאלתי אותו האם מפני אימת הדין נכון לדחות את הוורט לאחר יום הכפורים, או לא לעכב, והכריע: תיכף ומיד לגמור את השידוך, ואדרבה, זו עוד זכות ליום הדין, שמתארסים, ואין לדחות דבר כזה אפילו ביום אחד.

אכן שמחת הווארט התקיימה בערב יום כיפור.

שכל ישר

כשהגיע רבינו לנחם את בני משפחת ר' ישראל זצ"ל, נשאל על ידי בניו, מפני מה בחר מרן הקהילות יעקב זי"ע דווקא בר' ישראל בחברותא? וענה: היה לו "גלייכע קאפ" - שכל ישר.

לכשתמצי לומר, בזו כלול שלימות המעלות!

רבינו והגאון רבי ישראל זלושינסקי זצ"ל